

Landbruk Nord
Veiledning - Velferd - Vekst

Velferdsordningene - småplukk
Soneplassering for arbeidsgiveravgift endres
Renteberegning
Priser i Landbruk Nord 2009/2010
Oppsummering – rekruttering/avløsning
Landbruksmessa 2009 – oppsummering
Miljøplan – trenger du hjelp?
Framtid for kjejkjøtt i Troms?
Økonomi i bringebær dyrking?
Skiter sauene penger?
Utedrift på hest
Bygningsløsninger i Norden

God Jul og Godt Nytt År!

Innhold:

Styrelederen har ordet	3
Velferdsordningene - småplukk	4
Personalnytt	5
Soneplassering for arbeidsgiveravgift endres	5
Priser i Landbruk Nord 2009/2010	6
Renteberegning	8
Oppsummering - rekruttering/avløsning	9
Landbruksmessa 2009 - oppsummering	10
Framtid for kjekjøtt i Troms?	11
Miljøplan - trenger du hjelp?	12
Skiter sauen penger?	14
Gjødslingsplan for 2010	15
Økonomi i bringebær dyrking?	16
Utedrift på hest	18
Forebygging av brann	19
Bygningsløsninger i Norden	20

Utgiveradresse:

Landbruk Nord, Postboks 113, 9059 Storsteinnes
post@landbruknord.no
www.landbruknord.no
Tlf.: 77 72 25 40

Redaktører: Unni Furumo og Gunnlaug Røthe

Forsidebilde:

Kjemønstring på Landbruksmessa i Balsfjord 2009. Foto: Unni Furumo

Baksidebilde:

Høst i Troms. Foto: Natalia Nemytova

Opplag: 800

Trykk: Lyngsalpan vekst, Parkv. 19, 9060 Lyngseidet

Styrelederen har ordet

2009 er snart historie. Årsmeldinger skal skrives, regnskap avsluttes og planer for 2010 skal legges. I følge landbruksministeren skal det produseres mer mat i Norge. Jeg går ut fra at det er oppriktig ment og at regjeringen har en strategi for å oppnå ei slik målsetting. Slik sett bør Landbruk Nord med sine 15 kontoransatte, ca. 700 ansatte avløserer og 780 medlemmer ha positive forventninger til årene som ligger foran oss.

Byggteknisk planlegging i landbruket ble overført fra Fylkesmannen i Troms 1.mars og Nordland 1.april til Landbruk Nord. Avdelingen har i dag to ansatte i Tromsø, to i Bodø og en på Storsteinnes. Avdelingen har solid kompetanse og erfaring. Dette skal komme oss bønder til gode i form av både kvalitet og kostnadskontroll. Med god planlegging, hjelp til anbud og avtaleinngåelser og evt. byggeledelse så vil byggeprosjekter lettere kunne holdes innenfor planlagte kostnadsrammer.

Bønder i Finnmark og Nord-Troms har etterspurt en ordning som gjør at dem slipper å betale arbeidsgiveravgift for sine avløserer. Fra 1.1.2010 skal dette være på plass. En regelendring gjør at det skal svares arbeidsgiveravgift for den avgiftssone den ansatte har hoveddelen av sitt arbeid i, uavhengig av hvor bedriftens hovedkontor ligger. Dette medfører at bøndene i vår nordligste avgiftssone vil få en rimeligere avløsertjeneste i 2010.

Mange av våre medlemmer krysser av for at hele avløsertilskuddet skal utbetales direkte fra staten til Landbruk Nord. Dette er positivt for likviditeten i LN og styret har derfor vedtatt at det skal innføres renteberegning.

Det betyr at de medlemmene som har penger til gode i LN vil få renteinntekter, mens de som tidvis er skyldig penger vil måtte betale gjeldsrenter. Med denne ordningen håper styret at enda flere av våre medlemmer velger å la staten overføre hele avløsertilskuddet til Landbruk Nord.

Landbruk Nord er arrangør av landbruksmessa i Balsfjord. Også i år ble det godt messevær, besøksrekord, et pent overskudd og nye erfaringer som bør tilsi en enda bedre messe i 2011. Nytt av året var at både matservering og messefest var overlatt til stedets faglag og idrettslag. Messa tok en provisjon av omsetningen og slapp alt arbeidet med innkjøp, gjennomføring og ikke minst dugnadslister. Men fortsatt er vi helt avhengig av mye dugnadsarbeid. TAKK til alle dere som stilte opp og gjorde landbruksmessa til en god opplevelse.

I Landbruk Nord har vi en visjon i god samvirkeånd om å kunne tilby flest mulig av bondens rådgivnings- og tjenestebehov i en organisasjon, slik at det blir god kvalitet, en fornuftig pris og ikke minst at det faktisk er en tilgjengelig tjeneste. Med et slikt utgangspunkt vil det hele tiden være et forbedringspotensial. Dette gjør det spennende å være tillitsvalgt og forhåpentligvis også ansatt og medlem i Landbruk Nord.

Ønsker dere alle en god advent, jule- og nyttårsfeiring.

Widar Skogan
Styreleder

Velferdsordningene - småplukk

Kirsti Skog

Endringer som følge av jordbruksoppgjøret – velferdsordninger

De nye satsene for ferie og fritid er gjort gjeldene fra året 2009. Maksimal beløpet for avløsertilskudd ferie og fritid er kr. 61.000,-. Tilskuddet blir beregnet på grunnlag av satser pr. dyr, dvs. det er dyretallet per 1.januar som blir lagt til grunne for beregningen. Avløser må være fylt 16 år.

Tilskudd til avløsning ved sykdom mv.:

Satsene i ordningen øker fra 1.januar 2010, maksimal dagsats øker til kr. 1.200,-. Tabellen under viser viser maksimalt tilskudd pr. dag og pr. foretak for de intervallene av avløsertilskudd ferie og fritid gjeldene fra 1.januar 2010.

Husdyr- og planteprodusenter	Sats, kr
Maksimalt avløsertilskudd ferie og fritid/ Maksimalt grunnlag for planteprodusenter*	Maksimalt beløp
Kr. 5.000 - 12.000	400,-
Kr 12.001 – 18.000	600,-
Kr 18.001 – 24.000	800,-
Kr 24.001 – 30.000	1.000,-
Kr over 30.000	1.200,-

*Produksjon av korn, poteter, frukt og bær, grønnsaker og andre planteprodukter.

Ved sykdom kan det ytes tilskudd i til sammen 365 dager fordelt på de siste tre årene. For å ha rett til tilskudd må søker være sykemeldt fra arbeidet i landbruksforetaket. Ha mer enn ½ G i næringsinntekt fra foretaket. Avløser må være fylt 16 år – og ikke ha næringsinntekt fra foretaket.

Husk: Frist for å søke er innen 3 mnd. etter siste sykemeldingsdato.

Mer utfyllende vilkår og regelverk finner du på: www.slf.dep.no.

Dette er helt kort om regelverket, **blir du sykemeldt så ta kontakt med oss og vi hjelper deg.**

NYE LØNNINGSDAGER

Vi utbetaler lønn to ganger pr. måned: **15.** og **30.** Timelistene må være kommet inn 5 dager før lønningdag. Husk og ta høyde for postgangen!

Har du e-postadresse så skriv den på time-lista eller registrer den på vår hjemmeside. Da får du lønnslippen direkte og uten forsinkelser.

Før vi kan utbetale lønn må vi ha mottatt skattekort og kontonummer

E-POST ADRESSE

På vår hjemmeside www.landbruknord.no finner du en ”knapp” - registrere e-post-adresse. Vi ønsker at flest mulig registrerer og oppdaterer oss på e-post adresse og mobil nummer.

Raskere og rimeligere å sende ut faktura på e-post, trenger du et kontoutdrag har du det raskt om vi har e-post adresse. Bare noen eksempler på hvor enkelt det kan bli ☺

ANDRE RELEVANTE ORDNINGER

Tidligpensjon til jordbrukere

For å motta tidligpensjon må bruker ha fylt 62 år. For å få tobrukerpensjon må ektefelle /samboer ha fylt 57 år. Verken bruker eller ektefelle/samboer kan eie landbruks-eiendom når en av dem eller begge går over på tidligpensjon. Kan videre heller ikke ha ha næringsinntekt fra jordbruk/gartneri eller skogbruk, ytelse fra folketrygden eller AFP-pensjon, samtidig som det ytes tidligpensjon. Mer informasjon i forskrift og rundskriv 10/2009 finnes på www.slf.dep.no.

Personalnytt

Unni Furumo

Sluttet

Svein Børre Evensen er sluttet som rådgiver hos oss.

Ny ansatt

Terese Willumstad ble ansatt 1.10.09 på planavdelingen med arbeidssted på vårt avdelingskontor i Bodø. Terese er 28 år, og er fra Straumen i Sørfold kommune. Hun var ferdig med sin utdanning våren 2009. Hennes utdanning er master i byggeteknikk og arkitektur ved UMB på Ås og har tittelen sivilingeniør/arkitekt.

Endringer

Ved vårt avdelingskontor i Nordreisa (Storslett) har Ellen gått fra 50% stilling til 70% stilling. Dette er gjort gjeldende fra 1.10.2009. Det betyr også endringer i kontortidene. Ellen er å treffe fra mandag til torsdag på kontoret.

Avdelingskontoret på Storslett - åpningstider

MANDAG: KL. 8.45 – 15.00

TIRSDAG: KL. 8.45 – 15.00

ONSDAG: KL. 8.45 – 15.00

TORS DAG: KL. 8.45 – 15.00

FREDAG: LUKKET

TELEFON: 454 86630

Soneplassering for arbeidsgiveravgift endres

Unni Furumo

I Statsbudsjettet for 2010 er det foreslått en forandring i reglene for arbeidsgiveravgift for utleie av arbeidskraft.

I dag er det den kommunen bedriften er registrert i som bestemmer sone for arbeidsgiveravgift, noe som dessverre har medført en del uheldige tilpassninger. Med bakgrunn i dette er det derfor fra Departementet sin side kommet forslag om å tilpasse reglene for arbeidsutleie med reglene for ambulerende virksomhet. **Dvs. at man skal betale avgift i forhold til hvor hoveddelen av arbeidstakers arbeid utføres.**

Forslag:

Utføres hoveddelen av arbeidstakers arbeid i annen sone enn der virksomheten er registrert, benyttes satsen i sonen hvor arbeidet

utføres på den del av lønnskostnadene som knytter seg til dette arbeidet.

Med hoveddelen av arbeidet menes mer enn halvparten av antall arbeidsdager som arbeidstager har gjennomført for arbeidsgiver i avgiftstermin.

For **Landbruk Nord** vil dette bety at alle som lønner vil få arbeidsgiveravgift etter hvor arbeidstager jobber mer enn halvparten av antall arbeidsdager.

For de som hører til Nord-Troms kommunene og Finnmark vil alle få 0- sonesatsen så fremst arbeidstaker arbeider hoveddelen av arbeidet i disse kommunene.

Priser i Landbruk Nord 2009/2010

Unni Furumo

DETTE BETALER DU I PÅSLAG NÅR DU LØNNER:

Feriepenger: 12%

Arbeidsgiveravgift (også av feriepenge)
5,72%

Forsikringer: 5,4%

Administrasjon: 3,5%

TJENESTER DU KAN KJØPE FRA RÅGDIVERADELINGEN:

Grovfôrråd

- Uttak av jordprøver
- Gjødslingsplan
- Plantervernspørsmål
- Veiledning ved valg av såfrø
- Telefonsupport
- Vekstnytt
- Markvandring
- Fagdager
- Veiledning innen økologisk grovfôrdyrking.

Kr 800,- + mva under 100 daa

Kr 1200,- + mva over 100 daa

Kr 1500,- + mva over 250 daa

Potetråd

- Uttak av jordprøver
- Gjødslingsplan
- Plantervernplan
- Befaring i vekstsesongen
- Besøk i lagringssesongen (kvalitet og dekningsbidrag)
- Telefonsupport
- SMS-varsel – tørråte
- Vekstnytt
- Markvandring
- Fagdager
- Veiledning innen økologisk Potetdyrking

Kr 1500,- + mva

Grønnsaksråd

- Uttak av jordprøver
- Gjødslingsplan
- Plantervernplan
- Befaring i vekstsesongen
- Besøk i lagringssesongen (kvalitet og dekningsbidrag)
- Telefonsupport
- SMS-varsel – kålflue, tege
- Vekstnytt
- Markvandring
- Fagdager
- Veiledning innen økologisk grønnsaksdyrking

Kr 1500,- + mva

Bærråd

- Uttak av jordprøver
- Gjødslingsplan
- Plantervernplan
- Befaring i vekstsesongen
- Telefonsupport
- SMS-varsel
- Vekstnytt
- Markvandring
- Fagdager
- Veiledning innen økologisk bærdyrking

Kr 1500,- + mva

Ved kjøp av en rådgiverpakke blir kjøp nr. 2 til halv pris totalt kr 2 250,- .

Riktig innstilt plog gir et godt utgangspunkt for planteproduksjon. Foto: Natalia Nemytova

ANDRE TJENESTER DU KAN KJØPE:

- SMIL-søknad
- KSL-hjelp
- Miljøplan
- Grøfteplan
- Testing av kunstgjødselspreder
- Funksjonstesting av åkersprøyte
- Måling av innhold av tørrstoff, nitrogen i husdyrgjødsel

Priser for medlemmer kr. 400,- + mva pr. time for den tida vi er på gården.

Priser for ikke-medlemmer kr. 500,- pr. time + mva.

KLAUVSKJÆRING:

Nytt betalingsystem fra 1.1.2010

Kr. 185,- pr. ku + mva
Stoppeavgift: kr. 400,- + mva
(pr. stopp på gården).
Kjøring bil og henger: kr. 4,25,-

Priser for ikke-medlemmer kr. 280,- + mva pr. dyr + mva.

BYGGETEKNISK PLANLEGGING:

- Tunplaner
- Bygningsplaner for landbruksbygg, bygg for tilleggsnæring, garasjer og verksteder, lagerbygg o.a.
- Planer for istandsetting og omdispensering av bygninger
- Tilstandsvurderinger
- Kostnadskalkyler og utredninger
- Søknader om godkjenninger
- Byggebeskrivelse for selvbyggere
- Byggebeskrivelse for byggemestre og entreprenører (anbud/tilbud)
- Bistand til kontraktsinngåelse med byggmestre, entreprenører og leverandører
- Generell bygningsrådgivning

Timepris kr 630,- + mva. Tjenesten utføres normalt etter timespris, men det kan gjøres avtales fastpris. Ta kontakt for tilbud.

Årlig serviceavgift/medlemsavgift kr. 600,- pr. medlem pr. år.

Andel kr. 500,- pr. medlem. (betales en gang, og ved innmeldelse).

Renteberegning

Unni Furumo

Styret har vedtatt at det skal innføres renteberegning for kunder i Landbruk Nord.

Det betyr at du som har penger stående i Landbruk Nord får godskrevet renteinntekter på dette. Har du derimot skyld til Landbruk Nord blir du belastet for renter.

Med dette håper vi flere ser nytten av å sette avløsertilskuddet som kommer via jordbruksoppkjøret inn på din reskonto i Landbruk Nord. Du får da godskrevet renter på beløpet.

Du søker om avløsertilskudd samtidig som du søker om produksjonstilskudd 20. Januar 2010.

Om du ønsker at avløsertilskuddet skal overføres til Landbruk Nord må du kryse JA på søknaden for dette.

Næringsutvikling på gården (NUG)

Gunnlaug Røthe

Det er utviklet et program for landbruksbasert næringsutvikling kalt NUG. Det er Norsk Landbruksrådgiving og Det Kongelige Selskap for Norges Vel som har utviklet NUG.

NUG er aktuelt for bønder som ønsker endring av driften for eksempel:

- Utvide eksisterende produksjon
- Endre eksisterende produksjon for eksempel omlegging til økologisk drift
- Nye samarbeidsformer
- Ny næringsvirksomhet

Programmet tar deg fra idé til gjennomføring, fra utarbeidelse av forretningsplan til

ferdig prosjektsøknad.

Utviklingsprogrammet deles i tre faser

- Avklaringsfase
- Kursfase - 5 samlinger à to dager
- Prosjektgjennomføring

Etter gjennomført utviklingsprogram tilbyr NUG oppfølging i form av rådgiving og prosessledelse ved prosjektgjennomføring

NUG har vært støttet av offentlige midler andre steder i landet dette er gjennomført. I tillegg må deltakerne betale en egenandel.

Landbruk Nord arbeider med å få til et slik opplegg i Troms. Vi håper at medlemmer i Landbruk Nord og andre er interesserte i å delta i et slikt utviklingsprogram.

Oppsummering - rekruttering/avløsning

Geir A. Larssen

Når dette skrives, i slutten av september, har snøen allerede vært nedenfor skoggrensen på en snarlig visitt, våre sommervikarer tar farvel og vinteren er like rundt hjørnet.

Sommersesongen har gått fint for vår del. Alle medlemmer som har ønsket sommerhjelp har fått det, og de aller fleste har vært 100 % fornøyde. Det er ofte vanskelig å si hvordan vikarene fungerer så lenge de er nye i vårt system, men vi har vært heldige med våre valg, og har særdeles lite å utsette på de avløserne vi bruker om sommeren og ellers i året.

Som tidligere nevnt, er det stort sett utlendinger som viser interesse for å jobbe i landbruket. Vi har ved flere anledninger utlyst ledige stillinger som avløserer, både vikariater og faste, fulltidsstillinger, men uten å få særlig respons fra de nordmenn som er vokst opp i "gamle landet". Vi er med andre ord svært glade for de som kommer fra utlandet, og som vil jobbe i en fjøs i Nord Norge. Det hadde vel vært heller tynt uten disse.

I den anledning har vi i samarbeid med Senja videregående skole/Troms landbruksfaglige senter, Tine og Fylkesmannen i Troms, landbruksavdelingen, etablert et prosjekt som skal ta for seg opplæring av utlendinger før de begynner i arbeid ute hos bøndene. Denne opplæringen vil være modulbasert.

Videre vil det også bli utarbeidet instruksjoner og annet opplysningsmaterieell, på flere språk, som skal være tilgjengelig på gårdene.

Vi tror dette vil være til stor hjelp for den enkelte avløser og bonden. Både kvaliteten på arbeidet, og ikke minst sikkerheten vil øke når tingene blir mer systematisert.

Den senere tid har vi lest og hørt om alle dyretragediene som skjer i Norge. I snitt er det 22 tilfeller pr. år. Dette er 22 tilfeller for mye. Bak disse dyretragediene er det som oftest menneskelige tragedier det hele starter med.

Avløser i arbeid i Målselv. Foto: Anastasia Olsen

Landbruk Nord forsøker å ta signalene hvis det skulle være hendelser på gang, men heldig vis, kan vi ikke rapportere om større tragedier i vårt område.

Vi tror det er en positiv faktor at vi har mange avløsere i omløp. Ikke minst viktig er det at våre medlemmer (bøndene) får avløsning ved sykdom og når de må ha litt fri sammen med familie, venner og annen rekreasjon. Dette er viktige kilder til at man klarer seg bra gjennom lange arbeidsperioder, mye i ensomhet, og med tunge tak. Det er selvfølgelig mange andre årsaker til at tingene kan gå galt. Økonomi er kanskje den største og mest fremtredende. Andre årsaker er alvorlige sykdommer, livssituasjoner, hendelser i familien, ulykker og branner.

De fleste tingene kan man få hjelp til hvis man vil ta i mot hjelp. Man kan komme seg på "rett kjøp", hvis man selv tar initiativ til dette. Landbrukets HMS (LHMS) er en god støttespiller i de aller fleste tilfeller. LHMS kan kontaktes både lokalt og regionalt. Videre er det også god hjelp i naboer og øvrige, gode venner. Det er i alle fall bedre å snakke med noen, enn å fortie problemene over tid. Det er da det kan ende med tragedie. Enten det nå er for mennesker eller dyr.

Så får vi håpe at jakten både etter elg og småvilt innbrakte noen gode opplevelser og stunder for de som kunne være med på det. Vi ønsker alle en trivelig mørketid og en god jul. Husk å bestille avløseren til jul og nyttår i god tid.

Landbruksmessa 2009 - oppsummering

Unni Furumo

*Dugnadsgjengen tar en velfortjent hvil.
Foto: U. Furumo*

Landbruksmessa gikk av stabelen i Balsfjord 27.6 – 28.6.09. Arrangementet ble svært vellykket. Mange gjorde en formidabel innsats på dugnadssiden, her stilte folk opp med traktorer og annen utstyr. Man må berømme innsatsen til alle. Uten dette dugnadsarbeidet hadde det ikke vært mulig å arrangere Landbruksmessa.

I år var det en del nye tiltak, vi startet innledninga til messehelga med Ola-billøp og landbruksdager.

Nytt under Landbruksmessa i år var at vi i tillegg til kalvemønstring også hadde kje-mønstring. Vi har i år utvidet satsningen på dyrestand, og har investert bl.a i innhengninger som imøtekommer dagens krav til sikkerhet etc. Dette vil være et stort satsningsområde også til neste messe.

Vi vil benytte anledningen til å takke alle som bidrar med dyr slik at det er mulig å ha dyreutstilling og oppvisninger.

Vi merker en stadig økende interesse fra maskinutstillerne. Dette gjør at uteområdene må kvalitetssikres og tilrettelegges bedre for utstillerne. Dette tar vi som en utfordring til neste messe.

Framtid for kjekjøtt i Troms?

Ellen Reiersen

Landbruk Nord var representert på møte 27. oktober 2009 i Nordkjosbotn der temaene var kjekjøttproduksjon, litt om føring av geit og Balsfjordosten. Arrangører av møtet var Bioforsk Nord i samarbeid med Tine, Nortura og Senja videregående skole. Her er kort litt om temaene som engasjerte tilhørere fikk vite mer om.

Kjekjøttproduksjon

Både oppføring, slakting, foredling og salg er utfordrende. Oppføringa krever plass og arbeidskraft. Geitmelk har i forsøk vist seg å gi større tilvekst enn erstatningsmelk og slaktevekta bør være 6 kg eller mer. Selve slaktinga er arbeidskrevende. Forutsetninger for å få god økonomi i produksjonen er blant annet effektivitet, gode avtaler med slakteri og foredlingsbedrift (om man ikke gjør jobben sjøl) og høy utsalgspris til forbrukerne. De frammøtte på møtet som driver med denne produksjonen får solgt alt, så markedet er der! Valdreskilling er et selskap hvor flere bønder har organisert seg for å selge kjekjøtt fra flere gårder. En av eierne var på møtet for å fortelle om sine erfaringer. De tok en høy pris for kjøttet ut til kunder, men fikk også solgt alt. Nettadresse:

www.valdreskilling.no.

Hvis man skal komme videre i Troms med produksjon og salg av kjekjøtt, oppfordres produsentene til å ta tak og samarbeide om effektive løsninger slik at flere kan få tilgang på dette gode kjøttet.

Kvaliteten på geitmelka blir bedre!

Geitmelkprodusenter i Troms har all grunn til å være stolte av kvaliteten på melka. Hittil i 2009 har over 95 prosent av melka havnet i klasse 1 eller bedre, og dette er svært bra. Innholdet av frie fettsyrer er gått ned, og dermed er smaken på melka blitt rundere. Friske geiter melker mer og har bedre kvalitet på melka.

Geita må være i godt hold ved kjeing!

God føring og forberedelsesføring er viktig slik at geita er i godt hold ved kjeing og får vernet seg til føret den skal ha etter kjeing. Ellers klarer hun ikke å holde melkeytelsen utover i laktasjonen. Mange geiter får for lite fiber. Litt høy eller sent høsta gammel eng i kosten kan være med på å regulere magen.

Balsfjordosten er i fokus

Tine satser på Balsfjordosten. På Storsteinnes ønsker Tine å øke produksjonen av Balsfjordost opp til 5000 tonn. Osten skal ha en god kvalitet, og etter hvert skal andelen geitmelk i osten være på 100 prosent, mot 75 prosent geitmelk (resten kumelk) i dag. Osten kan også brukes mer i matlaging, ikke bare til pålegg!

Geitmelkprodusenter i Troms oppfordres til å ta tak og samarbeide om effektive løsninger slik at flere kan få tilgang på det gode kjekjøttet. Foto:Ragnvald Tollefsen

Miljøplan - trenger du hjelp?

Ellen Reiersen

Alle foretak i jordbruket må ha miljøplan trinn 1 for å få fullt produksjonstilskudd. Mangler man denne, kan trekket i produksjonstilskuddet bli opp i 12 000 kroner og mer for store gårdsbruk, og det er mange kroner å tape! Miljøplan trinn 2 trenger man som regel hvis man skal søke om SMIL-midler eller tilskudd gjennom regionalt miljøprogram, RMP.

Hvis du synes det er vanskelig å lage en miljøplan, kan du kontakte din lokale rådgiver som kan hjelpe deg i gang.

Her en kort oversikt over hva miljøplanen må inneholde:

Miljøplan trinn 1:

- Kart over jordbruksarealene foretaket disponerer. Her skal det tegnes inn blant annet skifter, veier, elver/ grøfter og lignende, kantsoner og restarealer, kulturminner og avfallsplasser.
- Gjødslingsplan for inneværende år.
- Sprøytejournal, hvis du bruker sprøytemidler.
- Sjekkliste for miljøhensyn (finnes på www.slf.dep.no).
- Tiltaksplan med dokumentasjon på gjennomføring av tiltak. For eksempel kan man her ha en avfallsplan, plan/oversikt over biologisk mangfold, kulturminner og ferdselsårer.

Kanskje vil du oppdage at du har mye av dette allerede!

Miljøplan trinn 1 skal foreligge oppdatert til enhver tid, og det finnes enkle skjemaer det går an å benytte, slik at det bare er å fylle ut etter hvert om det skulle dukke opp nye momenter.

Mange synes dette med kulturminner er vanskelig, og tror kanskje ikke at det finnes kulturminner på gården.

Det som ikke er aktuelt, tar man ikke med!

Men kanskje det ”dukker opp noe” om et år, eller fem. Sånn sett blir man aldri ”ferdig” med en miljøplan. Gjødslingsplanen er jo også ny for hvert år.

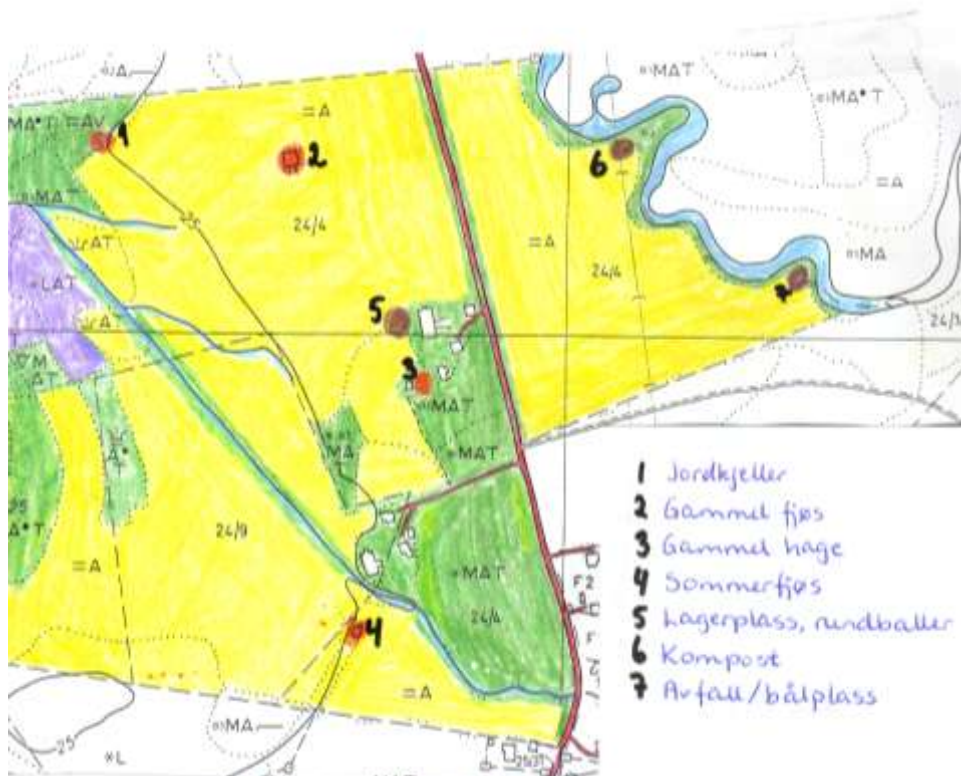
Vi i Landbruk Nord kan hjelpe deg med å lage kart, og å finne/lage høvelige skjemaer du kan bruke slik at du får en grei og oversiktlig miljøplan.

Miljøplan trinn 2 er ikke knyttet til produksjonstilskuddet. Denne kan være et vilkår ved søknad om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) eller regionalt miljøprogram (RMP).

Slike aktuelle tiltak kan være (blant mange andre):

- Tekniske miljøtiltak, for eksempel etablering og vedlikehold av grøfter og andre hydrotekniske anlegg.
- Legge til rette for turveier, lage bruer, skilte og rydde gjengrodde ferdselsårer.
- Tiltak for å sette i stand freda eller verneverdige bygninger som kan brukes i landbruksdrifta eller i annen næring.

Har du et prosjekt du ønsker å søke SMIL-midler til for å få gjennomført, bare ta kontakt med oss så kan vi hjelpe til.

	Innmarksarealer i drift (gul)
	Veier (rød) Kantsoner og restarealer (grønn)
	Elver, bekker, åpne grøfter, dammer og vann (blå)
	Kantsoner og restarealer (grønn)
	Kulturminner og kulturmiljøer (oransje)
	Gammel kulturmark (lilla)
	Erosjon, næringsstofftap, punktutslipp og avfallsplass (brun)

Eksempel på avmerking på kart skifter, veier, kulturminner osv.

Skiter sauene penger?

Ragnvald Tollefsen

Som folk flest vet skiter de fleste levende individer skit og ikke penger. Men der hvor vi har bruk for energi til plantevekst representerer møkka en verdi. Hva verdien blir avhenger av hvordan gjødsla brukes. Det er forholdsvis mye fosfor og kalium i saumøkka. Når det tas hensyn til dette blir småfegjødsla mest verdifull.

Den mineralgjødsla som ligner mest på småfemøkk er 6-5-20. Dersom vi vil kjøpe den næringa møkk fra 100 vinterfora sau gir trenger vi ca 4000-5000 kg 6-5-20 til en pris på 22 000 kr. Om vi, slik de fleste bruker møkka, tar lite hensyn til det høye innholdet av fosfor og kalium i møkka og velger å erstatte den med for eksempel 18-3-15 har gjødsel fra de samme hundre sauene er verdi på ca 5500 kr. Mye av saumøkka pløyes ned på minst mulig areal. Når det på dette viset heller ikke tas hensyn til nitrogeninnholdt i husdyrgjødsla blir verdien enda lavere.

For å kunne utnytte småfegjødsla optimalt må en større del av gjødsla brukes på ena sammen med nitrogenrike og rimeligere gjødselslag. Dette stiller krav til spredeutstyret for å unngå å finne møkka på fôrbrettet utover vinteren slik flere nok har opplevd etter å ha brukt ei tradisjonell møkkvogn/avlesservogn med kasteutstyr bak.

Til tørrgjødsel er Gafnersprederen et eksempel på utstyr som kutter opp møkka på en god måte. Her mates gjødsla fram til et kutteaggregat som kutter møkka i små biter før den blåses ut med en vifte. (Italienske Annovi leverer et tilsvarende utstyr). (se bilder på <http://www.gafner.no>).

Om forholdene ligger til rette er ett annet alternativ omlegging fra tørrgjødsel til

vannblanda blautgjødsel. Ett av våre medlemmer som har gjort ei slik omlegging bruker i dag mer av de nitrogenrike gjødselslagene enn tidligere når møkka ble pløyd ned. Dette gir ei innsparing av mineralgjødsel på ca 6 000 kr / år.

Ellers er bruker godt fornøyd med forholdene rundt fjøsen når møkka skal kjøres. Tidligere måtte porten åpnes og det var ikke til å unngå å grise til både traktor og mer til før møkka var spredd. At brukeren nå rygger en forholdsvis ren traktor og vogn inn mot pumpestasjonen og pumper møkka i tankvogna uten å måtte stå i møkk er også et moment å ta med seg.

Tabellen viser gjennomsnittlig gjødselmengde innkjøpt til et sauebruk med 140 daa eng i årene før og etter omlegging til blautgjødsel. Prisene som er brukt i beregninga er fra okt 2009.

	Gjødselbruk tørrødsel (før)		Gjødselbruk etter overgang til blautgjødsel	
	kg	kr	kg	kr
17-5-13	3500	11375	375	1219
18-3-15	4392	14274	3162	10277
22-2-12	423	1248	1184	3493
21-4-10	0	0	80	236
25-2-6	0	0	800	2000
Opti NS 27	0	0	1762	3788
Sum	8315	26897	7363	21012

Verdien av sauegjødsla avhenger av bruk og håndtering (tørrgjødsla/blautgjødsla).

Gjødslingsplan for 2010

Vi oppfordrer medlemmene i Landbruk Nord til å ta kontakt for bestilling av gjødslingsplan for 2010. Bestiller du i god tid er du sikker på å få planen til den tid du ønsker. Dersom du bestiller gjødsla tidlig, er du sikker på å få den til våronna og til en billigere pris. Det meldes nå at det blir en flate-re stigning i termintillegget enn offentliggjort tidligere. Dette skyldes at kronekursen er styrket siden i sommer.

Bestill gjødselplan hos:
Avd. Nordreisa:
Ellen: Tlf.: 454 86 630

Avd. Sjøvegan:
Ragnvald: Tlf.: 926 58 824

Hovedkontor - Storsteinnes:
Natalia: Tlf.: 906 72 192
Gunnlaug: Tlf.: 454 86 625

Økonomi i bringebær dyrking?

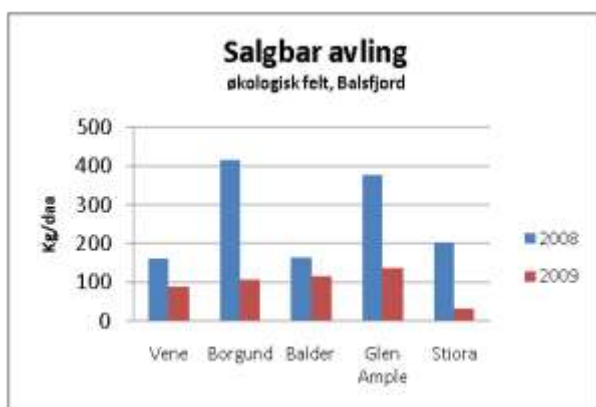
Ragnvald Tollefsen

Skal en produksjon være interessant i næringsøyemed bør det bli noen kroner ut i bunnen til inndekking av eget arbeid. Avling og pris er to faktorer det er vanskelig å få sikre tall på. Men det finnes jo noen erfaringer både i vår egen landsdel og fra resten av landet.

Landbruk Nord har de siste årene hatt et felt med økologisk bringebær i Balsfjord. Feltet ble plantet i 2006. Året etter planting blir gjerne ett mellomår før vi går inn i bærårene. Til nå har vi hatt to bærår på feltet. Totalavlingene på dette feltet har vært på 5-600 kg/daa. I 2009 var det en større andel frasorterte bær enn i 2008. Feltet er noe svakt gjødslet noe vi har justert i år. Vi håper med det at tilveksten av nyskudd vil øke og at avlingene vil gå noe opp. På Vestlandet er ei gjennomsnittlig salgbar avling på rundt 2000 kg/daa.

Det koster en del å anlegge et felt med bringebær. En del av dyrkinga av bringebær i Norge skjer i plasthus. Dyrking i plasthus gjøres primært for å bli mindre påvirket av nedbør og dermed kunne ta mer årvisse avlinger av god kvalitet. Mye av bringebærproduksjonen skjer imidlertid på friland.

Forsøksfeltet i Balsfjord er økologisk og det er økologisk dyrkingsmåte som er utgangspunktet for beregninga.

Kg bringebær/daa i to år for ulike bringebærsorter dyrka økologisk

Av figuren over ser vi at det er stor variasjon i salgbar avling mellom sortene. Borgund og Glen Ampel skilte seg klart positivt ut i 2008. I 2009 er forskjellene ikke like klare. Borgund er den tidligste av sortene i feltet og resultatet for 2009 lider noe av at plukkingen burde starte noe tidligere.

Med bakgrunn i forsøket kan vi regne ei gjennomsnittlig salgbar avling på om lag 250 kg/daa i Balsfjord. Er dette da økonomisk interessant?

Kristina Poskevicius, sesonghjelp i flere år i Landbruk Nord, plukker og registrerer bær på feltet i Balsfjord 2009.

Foto: Ragnvald Tollefsen

I dekningsbidragskalkylen er kostnadene som varierer med produksjonsstørrelsen satt opp som anleggskostnader og variable kostnader i bærårene. Ved å dele anleggskostnaden på levetiden til feltet får vi en årlig

anleggskostnad. Denne kostnaden og variable kostnader i bærårene trekkes fra omsetningen. Vi sitter da igjen med et beløp til dekking av faste kostnader og egen lønn.

Dekningsbidrag for økologisk bringebær dyrking

Anleggskostnader pr. daa		(fire rader a 100 meter, 200 pl pr rad)					
		Mengde		pris		inkl mva	
Gjødsel	Økologisk hønsegj. 15 kg sekk	15	stk	198	kr/kg	2970	kr
Plast	Mypex 1,28 m bred	400	m	7,06	kr/m	2825	kr
Planter	2,25*0,5	800	Stk	13,38	kr/stk	10700	kr
Oppstøtting	Stolper	100	stk	27	kr/stk	2700	kr
	Impr. tverrtre	100	stk	9,8	kr/stk	980	kr
	Ståltråd 25 mm	800	m	1,71	kr/m	1368	kr
Sum anleggskostnader						21543	kr
		Mengde		pris		inkl mva	
Omsetning	Salgbar avling kg/daa	400		80	kr/kg	32000	kr
Sum anleggskostnad (fordelt på 10 år)						2154	kr

Variable kostnader i bærårene (1-10 bærår)

		Mengde		pris		inkl mva	
Gjødsel	Økologisk hønsegjødsel 15 kg sekk	15	stk	198	kr/kg	2970	kr
Emballasje	Plastkorg 3-400 g blank	1000	stk	2,65	kr/stk	2650	kr
	Pappeske 12 korger tekst norske bær	84	stk	6,79	kr/stk	570	kr
Diverse						100	kr
Sum variable kostnader bærår						6290	kr
Dekningsbidrag						23555	kr

I dekningsbidragskalkylen over sitter en igjen med kr 23.000 til inndekking av faste kostnader og eget arbeid. Det er imidlertid krav om at bærene selges fra gården for å kunne oppnå så høy pris som brukt i regnestykket.

Ved en gros omsetning vil prisen ligge på rundt 40 kr/kg. Med samme kostnadene og lave avling vil dekningsbidraget da bli på 7.500 kr.

Bringebær er en arbeidskrevende kultur. Med ei avling på om lag 500 kg/daa kan vi, i henhold til NILF's Handbok for driftsplanlegging, regne ca 130 timer arbeid. Med dette som et bakteppe må bringebæra selges med en relativt høy pris om dyrking av bringebær skal være økonomisk interessant. Med større avlinger går plukkingen svært mye raskere. Det ligger derfor også et potensial i å øke avlingene.

Utedrift på hest

Marit Gåre

Hestenæringen er i sterk vekst, og det kan være aktuelt å vurdere alternativer til tradisjonell oppstalling slik som boks og spilt. Løsdrift med utegang er da en mulig driftsform, hvor større grupper av hester går i flokk.

Hesten er i utgangspunktet et flokkdyr. Det er særlig unghestene som har godt av å gå i flokk, men systemet fungerer også til ridehester og andre hester.

Fordelene med å holde hest i flokk er at hestene får god anledning til naturlig adferd og rikelig med mosjon. Driftsformen er også mindre arbeidskrevende, blir det hevdet, og man kan spare byggekostnader.

Dette er viktig dersom denne driftsformen skal vurderes:

- Trafikkarealene/oppholdsarealene må ofte opparbeides for å få en tilfredsstillende kvalitet. Det er ikke god dyrevelferd å holde dyr på fuktige, opptråkkede arealer. Drenering og grusing av trafikkarealer kan være nødvendig. Regelmessig reinhold er nødvendig.
- Dyrevernsloven slår fast at alle dyr skal ha tilgang på en tørr og trekkfri liggeplass. Dette kan gjerne være et uisolert bygg med minimum tre vegger. Svenskene anbefaler at dette arealet er ca 80 % av boksarealet, det vil si ca 5 m² per ponni og litt over 7 m² per stor hest. Arealet skal strøs med flis eller halm. I en hesteflokk vil det alltid være en rangorden. Bygget må utformes slik at dyr med lav rangorden beskyttes mot dyr med høyere rang. To dører og en delevegg kan gi gode muligheter for rømming.
- Et godt servicebygg for behandling og håndtering av hest er nødvendig for at systemet skal fungere godt. Sykeboks, påsalingsbokser, salrom og vaskespilt er naturlige funksjoner i et servicebygg.
- Det er nå kommet på markedet kraftfôrstasjoner og grovfôrstasjoner til hest. 1 kraftfôrautomat kan betjene 16 hester og en grovfôrautomat kan betjene 4 hester. Automatene plasseres med god avstand for å unngå krangel.
- Vann tildeles av isolerte frostfrie drikkekar.
- Dersom hele trafikkarealet er opparbeidet med drenering og grus, er det vanlig å lage et eget område med sand slik at hestene kan rulle seg.
- Som på beite er det nødvendig å tenke gjennom innblanding av nye dyr i flokken. Nye hester introduseres gradvis og krever nøye oppfølging.

*Kraftfôrautomat til hest
Foto: Svein Johnsen*

Drømmer du om å bygge stall, kan du finne mye nyttig informasjon i boken *Staller og rideanlegg* av Harald Lilleng utgitt av Landbruksforlaget. Forskift om velferd for hest finner du på Lovdata.no eller Mattilsynet.no. Det er også mye god svensk og dansk litteratur. Kontakt gjerne planavdelinga i Landbruk Nord for råd og veiledning.

Liggeareal til hest. Foto: Svein Johnsen

Forebygging av brann

Marit Gåre

Statistikk fra Landbrukets brannvernkomité viser at i 2008 var det 198 branner i driftsbygninger i Norge. Branner i driftsbygninger er ofte tragiske, og dyreliv kan gå tapt. De fleste driftsbygninger med husdyr har nå fått installert brannvarslingsanlegg i henhold til påbud, og landbruksnæringen har god grunn til å være fornøyd.

For deg som skal restaurere eller bygge nytt er det viktig å tenke brannforebygging ved valg av konstruksjonstype og materiale.

Dessverre er det litt lett å glemme brannvern i iveren over hvor flott og lettvint man skal få det bare fjøset er restaurert eller bygd. Landbrukets brannvernkomité har utarbeidet gode anbefalinger for sikring av driftsbygninger i landbruket. Disse og flere anbefalinger finner du på hjemmesiden til Landbrukets brannvernkomité, se www.landbrukets-brannvernkomite.no

Bygningsløsninger i Norden

Marit Gåre

De siste 10 årene har det utviklet seg et godt samarbeid mellom bygningsplanleggerne i Norden. I høst var det samling i Skara i Sør-Sverige, og dette er noen inntrykk fra denne samlingen.

I Danmark bygges det mange store anlegg for melkeproduksjon, og det er svært stort fokus på rasjonell drift og god logistikk. Sikker og rask håndtering av dyr er vesentlig for å oppnå god dyrevelferd. I større anlegg for melkeproduksjon kan man halvere arbeidstid brukt per dyr med god planlegging og gjennomtenkte løsninger.

Svenskene har jobbet mye med utforming av gulv for å oppnå god klauvhelse og friske bein. Gummigulv er det beste for kua, men det er kostbart, krever nøyaktighet ved legging og man er usikker på varigheten. Betonggulv bør legges med fall for god drenering. Riktig overflate er viktig for skliskikkerhet. Spalteplank og asfalt er og alternativer i trafikkarealene. Utfordring med asfalt er stor klauvslitasje og sårbeinhet. Riktig reinhold og drift er viktig for god klauvhelse.

Danske robotfjøs bygges hovedsaklig med fri kutrafikk. I Sverige har DeLaval solgt mye Feed First med styrt kutrafikk, men også her er det ikke uvanlig med fri kutrafikk.

I Finland bygges det fremdels noen nye bås fjøs per år.

Dette er mindre besetninger. Men også i Finland bygges det mest større bygg. Hoveddelen av disse er ofte delvis isolerte med isolerte tak og gavlvegger, men med store åpninger med vindbremseduk i langveggene.

Det er også verdt å merke seg at mange som bygger stort, velger melkestall fremfor melkerobot. 1 melkerobot har som regel kapasitet til å betjene ca 60 melkekyr.

Under samlingen i Sverige fikk planleggerne se to bygg for melkeproduksjon under oppføring.

Det ene anlegget skal bli et bygg for 1150 melkekyr, med mulighet for utvidelse til det dobbelte. Kyrne skal melkes i en melkekarusell med 68 plasser 2 ganger om dagen.

I midten var det under bygging en egen melkeavdeling med egen behandlingsavdeling for syke dyr eller dyr som krevde ekstra oppfølging på andre måter. På hver side av melkeavdelingen var det plassert egne spise og sove avdelinger for melkeku. Her skulle kalving også foregå.

Kalvene skal plasseres i eget bygg og med gruppehold frem til 3 måneders alder.

Etter dette skal alle ungdyr sendes fra anlegget og til andre driftsbygninger i området. I Sverige blir det krav om beitedrift, slik at det er en stor utfordring å legge godt til rette for beiting ved slike store anlegg.

Fra oppsamlingsområde før melkekarusellen
Foto: Svein Johnsen

I tillegg til god dyrevelferd er svenskene også svært opptatt av miljø og lavt energiforbruk. Svenske rådgivere fra Husholdningsselskapet har spesialisert seg på energiforbruk, og alle kan få tilbud om rådgivning om redusert energiforbruk. Dette er rådgivning som ofte betaler seg! Noe å tenke på for norske gårdsbruk?

Melkerobot. Foto: Marit Gåre

Det neste gårdsbesøket var på en gård med 157 melkekyr. Heller ikke her inneholdt fjøset plass til ungdyr. Kun plass til småkalv og nødvendige arealer for behandling av dyr.

Her fikk vi se en ny type melkerobot som er utviklet i Europa. Roboten har en robot arm som skal betjene 3 melkeplasser. Dette kan utvides til 6 melkeplasser etter hvert.

For å spare penger var det i dette prosjektet bare bygd melkerom til halve melketanken, halve melketanken var utendørs og veggen ble bygd rundt melketanken. Kun areal for betjening av melketanken var innendørs. Denne løsningen skal være bygd i Danmark, men neppe noe vi får se i Nord -Norge med det første☺!

ETTER- OG VIDEREUTDANNING

Årlig arrangerer fagsentret i samarbeid med TINE, Nortura, Landbruk Nord m.fl. ca 40 kurs med ei varighet mellom 12 og 40 timer. Disse kursene arrangeres rundt om i hele fylket.

Ta kontakt med

Troms Landbruksfaglige senter

Avdeling Senja videregående skole, Gibostad
Gisundveien 9, 9372 Gibostad
Telefon 77 85 28 29 / 90 74 76 36
Avdeling Rå videregående skole,
Kirkevn. 1, 9475 Borkenes
Telefon 77 78 94 00 / 91 74 46 76 / 92 96 32 96

www.fagsenter.no

Husk: Opplæring er ei investering i din gårdsdrift.
Kursavgiften er fradrag berettiget i regnskapet.

- Kompetanse i fokus -

Dagenborg presenterer i Troms en 7 tonn maskin laget spesielt for snørydding...
Schäffler 9330Z med Weata 657-22 snøfres
Utlagt med bl.a. hydraulisk still 35 tonn, 130 Hk Deutz Dieselmotor Full motor og stor hydraulikkapasitet.
Velkommen til prøvøving og mer info om "traffikk" fra Schäffler.

 DAGENBORG
TF 77 80 73 30
www.dagenborg.no

*Eksempel på bygdenært kulturlandskap i beiteområdet til beitelaget i Fjellbygda, Balsfjord.
Foto: Natalia Nemytova*

Beite i bygdenært kulturlandskap

Natalia Nemytova

Bygdenært beitemark/kulturlandskap gjenkjennes med glissen skog, oppkvista trær, lite eller ingen busker med godt grasdekke dominert av grasarter som bredblada gras, engkvein, rapp og sølvbunke. Slik beitemark tas ofte ikke i bruk på grunn av ekstra arbeid og utgifter knyttet til gjerdehold og tilrettelegging av beite. En tilskuddordning lagt inn i regionalt miljøprogram for landbruket i Troms er ment å stimulere til å ta i bruk bygdenære kulturlandskapsområde områder til beite.

Hovedkontor:
Postboks 113
9059 Storsteinnes
Tlf 77 72 25 40
Faks 77 72 65 10
E-post: post@landbruknord.no

Avd. Sjøvegan
Postboks 175
9355 Sjøvegan
Tlf 926 58 824

Avd. Nordreisa
Bussveien 5
9151 Storslett
Tlf 454 86 630

Avd. Bodø:
Klinkerveien 11
8012 Bodø
Tlf 466 37 027
453 95 740

Avd. Tromsø:
Holtveien 66
9012 Tromsø
Tlf 466 37 026
466 37 025

Hovedkontor:

Unni Furumo, daglig leder
Tlf: 414 70 432
E-post: unni.furumo@landbruknord.no

Geir Atle Larssen, rekrutterings konsulent
Tlf: 466 28 715
E-post: geir.atle.larssen@landbruknord.no

Gunnlaug Røthe, rådgiver
Tlf: 454 86 625
E-post: gunnlaug.rothe@landbruknord.no

Hilde Angell, regnskapsfører
Tlf: 959 67 585
E-post: hilde.angell@landbruknord.no

Hilde Vågsbø Nøstvik, sekretær
Tlf: 464 72 805
E-post: hilde.nostvik@landbruknord.no

Kirsti Skog, avd. leder
Tlf: 926 57 084
E-post: kirsti.skog@landbruknord.no

Kristin Sørensen, rådgiver
Tlf: 926 59 472
E-post: kristin.sorensen@landbruknord.no

Natalia Nemytova, assistent
Tlf: 906 72 192
E-post: natalia.nemytova@landbruknord.no

Marit Gåre, sivilingeniør
Tlf: 466 37 024
E-post: marit.gare@landbruknord.no

Avd. Sjøvegan:

Ragnvald Tollefsen, rådgiver
Tlf: 926 58 824
E-post: ragnvald.tollefsen@landbruknord.no

Avd. Nordreisa:

Ellen Reiersen, rådgiver
Tlf: 454 86 630
E-post: ellen.reiersen@landbruknord.no

Avd. Bodø:

Kjell Arne Skogheim, ingeniør BA
Tlf: 466 37 027
E-post: kjell.arne.skogheim@landbruknord.no

Avd. Tromsø:

Terese Willumstad, sivilingeniør
Tlf: 453 95 740
E-post: terese.willumstad@landbruknord.no

Svein Johnsen, sivil ingeniør
Tlf: 466 37 026
E-post: svein.johnsen@landbruknord.no

Roger Østvik, ingeniør BA
Tlf: 466 37 025
E-post: roger.ostvik@landbruknord.no
